

Bakú'da Türkiye İştirakiyun Komitesi Heyet-i Merkeziye Reisi
Mustafa Suphi Bey ve Âzâdan Mehmet Emin Yoldaşlara,

Süleyman Sami Yoldaş vedaatıyla gönderdiğiniz 15 Haziran 1920 tarihli mektubunuzu aldım. Milletimiz kendisini hiçbir suretle temsil etmeyen İstanbul hükümetinin kabul eylediği şerait-i sulhiyeyi reddetmiştir. Ekseriyet-i azimesi rençber ve köylüden müteşekkil olan milletimiz Garbın emperyalizm ve kapitalizm mahkûmiyetinden kendini kurtarabilmek için bunlara karşı müttehit olarak mücadele ve mübarezeeye karar vermiştir ve bu kararını tatbik etmektedir.

Türkiye İştirakiyun Teşkilâtının da aynı kanaat ve gaye ile çalışmakta olmasını büyük bir memnuniyetle telâkki ettik.

Milletimiz Ankara'da vücuda getirdiği B.M.M. ile mukadderatına bizzat ve istiklâl-i tam dairesinde vaziyet etmiştir. İşbu halk hükümetini vücuda getiren teşkilâtımızın köyden itibaren nahiye, kaza, liva ve vilâyet merkezlerine kadar her yerde halk tarafından intihap olunmuş birer heyet-i idaresi vardır ve bu teşkilât B.M.M. Riyasetine merbuttur. İşbu teşkilât Mütarekeyi müteakip Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti namı altında vücuda getirilmiş bir teşkilâttır. Bugünkü T.B.M.M. Hükümeti işbu teşkilâttan doğmuştur ve binaenaleyh Sovyet teşkilât-ı idaresinden farksızdır. İçtimai inkılâp dahi safahat-ı lâzimesini geçirmekte olup bu inkılâbı halktan doğmuş olan B.M.M. sevk ü idare etmektedir.

Gerek şahsen ben ve gerekse bütün rüfeka-i mesaim ekseriyeti rençber ve köylüden ibaret olan milletimizin istiklâlini tesis ve temin gaye-i yegânesini takip etmekteyiz.

Memleket ve milletimiz her taraftan emperyalist ve kapitalistlerin hücumlarına ma'ruz bir halde olduğu gibi fiilen bunlara iştirak eden İstanbul hükümetinin padişahına atfen memleket dahilinde ika'edildiği ifsadat-ı mütemadiyeden mütevellid mahallî ihtilâflara da kaşı koymak mecburiyetindedir. Binaenaleyh milletin vahdet ve mukavemetini ihlâl edebilecek zamansız ve fazla teşebbüslerden tevakki etmek milletimizin halâsı nokta-i nazarından elzemdir. Bu lüzumu gözönünde bulunduran B.M.M. içtimai inkılâbı sükûnetle ve esaslı surette tatbik etmektedir.

Gaye ve prensip itibarıyla bizimle tamamen müşterek olan Türkiye İştirakiyun Teşkilâtından maddeten ve manen hakkıyla müstefit olabilmeliğimiz için teşkilâtınızın münhasıran B.M.M. Riyasetiyle tesis ve muhafaza-i irtibat eylemesi lâzımdır. Türkiye dahilinde tatbik edilecek her nevi teşkilât ve inkılâbat ancak bu kanal vasıtasıyla yapılabilir.

Aynı hedefe yürüyen Türkiye İştirakiyun Teşkilâtı'yla tamamen tevhid-i mesai edebilmek üzere B.M.M. nezdine salâhiyet-i tammeyi haiz bir murahhas göndermenizi ve B.M.M. tarafından hükümeti nezdine murahhas olarak Bakú'ya gönderilmiş Memduh Şevket beyle tesis-i irtibat ve tevhid-i mesai eylemenizi rica eder ve bilvesil samimi hürmet ve selâmlarımı takdim eylerim.

Azerbaycan

T.B.M.M. Reisi
Mustafa Kemal

Dışişleri Bakanlığı Arşivi, 42 A, 1 (Kutu: 47)'den aktaran

F. Tevetoğlu, *Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler*, s. 223-25.

Tevetoğlu, "Mustafa Suphi'nin Tarihi Vazife başlıklı yazısında: ... Mustafa Kemal Paşanın takriben bir yıl evvel bize Odesa'da iken bildirdiği şeklinde bahsolunan mektup budur," diyor ki, *bu olamaz. Yeni Dünya'da çıkmış bir makale olduğu anlaşılan "Tarihi Vazife", Mustafa Kemal Paşanın bu mektubundan önce değilse bile, hemen sonra yazılmış olmalı. Zaten Mustafa Suphi 1919 yazında Odesa'daydı. Mustafa Kemal Paşanın ona bildirdiği ve kendisinin de razı olduğu "kıyamcılık" haberi, belki bir mektupla değil, bir kurye aracılığıyla —sözle— ulaştırılmıştır.*

rilmiş bir teşkilâttır. Bugünkü T.B.M.M. Hükûmeti işbu teşkilâtın doğmuştur ve binaenaleyh Sovyet teşkilât-ı idaresinden farksızdır. İctimaî inkılâp dahi safahat-ı lâzimesini geçirmekte olup bu inkılâbı halktan doğmuş olan B.M.M. sevk ü idare etmektedir.

Gerek şahsen ben ve gerekse bütün rüfeka-i mesaim ekseriyeti rençber ve köylüden ibaret olan milletimizin istiklâlîni tesis ve temin gaye-i yegânesini takip etmekteyiz.

Memleket ve milletimiz her taraftan emperyalist ve kapitalistlerin hücumlarına ma'ruz bir halde olduğu gibi fiilen bunlara iştirak eden İstanbul hükûmetinin padişahına atfen memleket dahilinde ika'edildiği ifsadat-ı mütemadiyeden mütevellid mahallî ihtilâflara da karşı koymak mecburiyetindedir. Binaenaleyh milletin vahdet ve

ANADOLU'DA SOLCULUK

229

Ankara

13/9/1336 [1920]

Bakû'da Türkiye İştirakiyun Komitesi Heyet-i Merkeziye Reisi Mustafa Suphi Bey ve Âzâdan Mehmet Emin Yoldaşlara,

Süleyman Sami Yoldaş vedaatıyla gönderdiğiniz 15 Haziran 1920 tarihli mektubunuzu aldım. Milletimiz kendisini hiçbir suretle temsil etmeyen İstanbul hükûmetinin kabul eylediği şerait-i sulhiyeyi reddetmiştir. Ekseriyet-i azimesi rençber ve köylüden müteşekkil olan milletimiz Garbın emperyalizm ve kapitalizm mahkûmiyetinden kendini kurtarabilmek için bunlara karşı müttehit olarak mücadele ve mübarezeeye karar vermiştir ve bu kararını tatbik etmektedir.

Türkiye İştirakiyun Teşkilâtının da aynı kanaat ve gaye ile çalışmakta olmasını büyük bir memnuniyetle telâkki ettik.

Milletimiz Ankara'da vücuda getirdiği B.M.M. ile mukadderatına bizzat ve istiklâl-i tam dairesinde vaziyet etmiştir. İşbu halk hükûmetini vücuda getiren teşkilâtımızın köyden itibaren nahiyeye, kaza, liva ve vilâyet merkezlerine kadar her yerde halk tarafından intihap olunmuş birer heyet-i idaresi vardır ve bu teşkilât B.M.M. Riyasetine merbuttur. İşbu teşkilât Mütarekeyi müteakip Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti namı altında vücuda geti-

Mustafa Suphi, karısı,²¹³ T. K. P.'nin Merkez Heyet üyelerinden bazıları ve daha başka birtakım yoldaşlar, yeni Sovyet sefiri Budu Mdivani'nin kafilesiyle birlikte yola koyulmuşlar ve 28 Aralık 1920'da Kars'a gelmişlerdir.²¹⁴ Suphi ve arkadaşları, Kars'ta birkaç hafta kalmışlar ve bu arada, Ankara hükûmetinin yeni Moskova sefiri Ali Fuat Paşayla da konuşmuşlardır.²¹⁵ Kars'ta bu

²¹³ Mustafa Suphi, Semra (Semiramis) ile Kerç'te tanışmış, Novorosiyisk'te nikâhlanmış, Bakû'da da düğün yaparak evlenmiştir. İbrahim Topçuoğlu, *Neden 2 Sosyalist Partisi*, s. 62, 64-65.

Arif Cemil beye göre, Suphi sağkolu durumundaki Feyzullah Sacid'le Bakû'da aynı gün evlenmiştir. Fakat onun düğününün parlaklığını kıskanan Sacid, kıskanarak Suphi çevresinden ayrılmıştır. Bak. "İttihad ve Terakki Rüesasının Diyar-ı Gurbet Maceraları — 17," *Tevhid-i Efkâr*, 8 Haziran 1922: "Çifte Bir Düğünün Neticesi."

Ahmet Cevat'ın Suphi'nin eşinin Yahudi olduğunu ileri sürmesine karşılık, Topçuoğlu Semiramis'in Türk olduğunu söylüyor, ama "temiz bir Türkçe" konuştuğunu da ekliyor.